

Remissvar

Datum 2024-10-14

Diarienummer 2024–76

Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16)

Myndigheten för kulturanalys (Kulturanalys) har beretts möjlighet att yttra sig över Socialdepartementets promemoria om Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16).

Kulturanalys har inga invändningar mot förslaget att införa ett fritidskort för barn och unga. Vi delar bedömningen att det finns goda skäl att verka för att främja en aktiv och meningsfull fritid hos barn och unga och att införandet av ett fritidskort kan vara en ändamålsenlig åtgärd för detta. Vi menar dock att promemorians förslag rörande vilka som kan bli utförare av fritidsaktiviteter inom kulturområdet är alltför begränsat. Vi ställer oss även tveksamma till om de höga administrativa kostnaderna är motiverade i förhållande till det bidrag som betalas ut för fritidskortet.

Kulturanalys synpunkter utvecklas nedan.

Alltför begränsat antal utförare inom kulturområdet

Promemorians förslag om vilka som kan bli utförare av fritidsaktiviteter begränsas till kulturskola och föreningar som hör till Riksidrottsförbundet, som får stöd av Svenskt Friluftsliv och barn- och ungdomsorganisationer som får stöd från MUCF. Riksidrottsförbundet inkluderar danssportsföreningar och vissa kulturorganisationer får bidrag från MUCF, men i övrigt är kulturverksamhetens möjligheter att inkluderas som utövare begränsade.

Kulturanalys har i tidigare utredningar¹ lyft det nationella stödet till kulturskolan som ett konkret exempel på en åtgärd som bör fortgå med dess möjligheter att bredda sammansättningen i den grupp av barn och unga som deltar. Men, om fritidskortet införs, anser Kulturanalys att fler utförare på kulturområdet borde omfattas av fritidskortet för att barn och unga ska kunna erbjudas ett rikare utbud av kulturverksamhet och deltagande i kulturlivet på sin fritid. I första hand avses

¹ Myndigheten för kulturanalys. 2023. *Att bredda deltagandet i kulturlivet.*

verksamheter med inriktning mot barn och unga som tilldelats statliga medel genom till exempel kultursamverkansmodellen, Kulturrådet, Folkbildningsrådet (specifikt studieförbunden) eller Nämnden för hemslöjdsfrågor. Förutsättningarna för att även inkludera verksamheter med enbart regionala och kommunala bidrag bör utredas.

Höga administrativa kostnader

Arbetet med att förbereda, införa, kommunicera och förvalta fritidskortet är mycket kostsamt i förhållande till de beräknade direkta kostnaderna för fritidskortet. Om fritidskortet införs är det viktigt att regeringen ser över möjligheterna att minska de administrativa kostnaderna samt följer upp kostnaden och administrationen för fritidskortet i förhållande till hur många barn och unga som nyttjar det.

Enligt promemorians förslag kommer ansvaret för att administrera och kommunicera fritidskortet fördelas till flera myndigheter. Kulturanalys bedömer att det vore mer kostnadseffektivt och skulle innebära färre risker, exempelvis vid informationsöverföring och utbetalningar, om all administration och kommunikation koncentrerades till en myndighet, företrädesvis Försäkringskassan. Försäkringskassan har redan en digital tjänst för flera av de stöd som vårdnadshavare söker och har därmed tillgång till uppgifter som behövs för att ansvara för prövningen av fritidskort och har lång erfarenhet av att kommunicera med vårdnadshavare. Med fritidskortet i samma tjänst borde det även vara mer effektivt ur kommunikationssynpunkt då det skulle ge en möjlighet att öka synligheten för fritidskortet på en plats där vårdnadshavare redan är. Vårdnadshavare är också redan bekanta med tjänsten vilket skulle minska den administrativa bördan på dem.

Ytterligare synpunkter

Om fritidskortet införs bedömer Kulturanalys att det finns risk för att vissa verksamheter höjer sina avgifter. Denna risk är särskilt stor för verksamheter som idag har låga avgifter eller är avgiftsfria. Exempelvis är kulturskolan avgiftsfri i cirka 30 av landets kommuner. Det är därför viktigt att följa upp hur införandet av fritidskortet påverkar avgiftsnivåerna.

Regeringen bör även se till andra hinder än ekonomiska för barn och ungas deltagande. Att det finns ett rikt utbud av kulturaktiviteter, och andra fritidsaktiviteter, i hela landet är en förutsättning för att alla barn och unga ska kunna nyttja fritidskortet. Det nationella stödet till kulturskolan är ett exempel för att stärka förutsättningarna för kommunerna som har huvudansvaret för flera av de kulturverksamheter som har potential att både öka och bredda deltagandet hos barn och unga. Regeringen borde också överväga insatser för att stärka förutsättningarna för det civila samhället som med sin verksamhet på kulturområdet, så väl som för idrotten och friluftslivet, bidrar till ett breddat deltagande genom både innehållsmässig variation och lokal förankring.

Beslut i detta ärende har fattats av Myndighetschef Mats Granér. Utredare Moa Olin har varit föredragande.

Mats Granér
Myndighetschef

Moa Olin
Utredare